

Апончук И. А. Трансформация политической власти в условиях становления информационного общества (концепция «метаморфоз власти» Э.Тоффлера)

Статья посвящена анализу возрастания роли информации и влияния информационного общества на политическую сферу, в частности на политическую власть, определение основных характеристик, источников и типов власти в концепции Э.Тоффлера.

Ключевые слова: власть, политическая власть, триада власти, информация, знания, информационное общество.

Aponchuk I. Transformation of political power in the making of the information society (the concept of «metamorphosis of power» by A.Toffler)

Article is dedicated to an analysis of the growing role of information and the impact of the information society in the political sphere, particularly in the political power, of identifying key characteristics of power sources and types of concepts E.Tofflera.

Keywords: power, political power, the triad of power, information, knowledge and information society.

УДК 130.1

Бабка Володимир Леонідович,
аспірант кафедри історії України та політології
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ: ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Проаналізовано особливості феномену політичного впливу та його функціональні зв'язки з категоріями «влада», «управління», «маніпулювання». Систематизовано функції, суб'єкти, види, методи та форми впливу.

Ключові слова: політичний вплив, влада, маніпулювання, суб'єкти політичного впливу, функції політичного впливу, методи впливу.

Головне завдання політології – вивчення впливів
Г. Лассуел

«Вплив» – універсальна категорія, з допомогою якої можна пояснити механізми соціальних, природних та надприродних взаємодій. Гуманітарні науки оперують поняттями психологічного та соціального впливу, які активно розробляються в рамках відповідних наукових напрямків. В політології відповідною категорією є «політичний вплив» – центральний елемент влади та політичного управління. Однак феномен політичного впливу як самостійної категорії не одержав належного наукового осмислення.

Серед західних дослідників безпосередньо явище політичного впливу вивчали американські політологи А.Бентлі та Е.Бенфілд. Їх праці присвячені процесам лобістського впливу на політичну систему. В контексті аналізу влади, питань, що стосуються політичного впливу, торкалися Б.Рассел, Г.Лассуел, С.Лакс, Е.Тоффлер та ін. Проблемам соціального та психологічного впливу присвячені праці Р.Мертсона, С.Московічі, Дж.Тернера, Ф.Зімбардо, М.Ляйппе, Р.Чалдіні, К.Штайнера, Е.Шострома. З українських та російських вчених політичний вплив є предметом розвідок О.Бунтова, В.Власова, Д.Виговського, Ю.Карпця, А.Сіленко. Дослідження О.Бойка, Є.Доценко, В.Ледяєва, Р.Соколової, В.Шейнова торкаються проблем політичного впливу в світлі теорій влади, управління, маніпулювання. Психологічні механізми соціальних взаємодій, важливі для розуміння методів політичного впливу знаходимо в роботах О.Гуменюк, Г.Ковальова, В.Криська, В.Москаленко, Є.Сидоренко.

Всі ці праці дозволяють на теоретичному та прикладному рівнях встановити особливості політичного впливу, розкрити способи його функціонування та форми відтворення.

Але невирішеним залишається ряд завдань: встановлення функціональних зв'язків між політичним впливом, з одного боку, та владою, управлінням, маніпулюванням – з іншого; визначення сутності, характерних рис та особливостей політичного впливу; класифікація ресурсів, інструментів політичного впливу, форм та методів його здійснення; розкриття функцій політичного впливу. Саме вирішенню цих завдань присвячене дане дослідження.

Найбільш актуальним питанням є встановлення чітких концептуальних меж та взаємозв'язків між політичним впливом та владою, управлінням, маніпулюванням. Крім того, велика кількість наукової та популярної літератури досить вільно розкриває перелік форм та методів впливу. Тому без чіткого категоріального дефініювання важко претендувати на пояснення реальності, яке б більш-менш відповідало соціальній дійсності.

Одним з проблемних є необхідність співвідношення влади та впливу. У монографії РАН «Технологія влади» (1995) пропонується чотири можливі варіанти вирішення цього питання: влада і вплив є тотожними поняттями; вплив є формою влади; влада є одним з проявів впливу; влада та вплив є цілком самостійними незалежними категоріями [14, с. 27]. Ці варіанти відповідають наступним підходам:

- Кратологічний підхід. Вплив є однією з функцій політичної влади, поряд з прийняттям рішень та контролем. Цей варіант прослідковується в системі поділу влади на три гілки: виконавчу, законодавчу та судову відповідно.
- Системно-функціональний підхід. Влада є одним з проявів політичного впливу, поряд з виголошенням вимог та підтримки суспільством, лобіюванням інтересів, тощо. Феномен впливу відображає функціональний зв'язок в політичній системі між вимогами і підтримкою населення та рішеннями й діями влади.
- Соціально-психологічний (ресурсний) підхід. Влада та вплив – це альтернативні процеси. Особа використовує владу, коли не має можливості здійснити вплив і навпаки. Наслідком впливу є прийняття, а результатом використання влади – підкорення. Зокрема такий поділ притаманний для представників соціально-психології С.Московічі та Е.Холландера [13, с. 21-22].
- «Синонімічний» підхід. Широке розуміння/використання поняття влади, його перенесення з соціальних відносин на взаємодії живої та неживої природи, що робить його тотожним до впливу. Такий підхід простежується в працях Б.Рассела, Е.Голдмена, К.Боулдінга [17].

Кожен з вказаних підходів є вірним в залежності від того, що ставиться у вершину кута, тому слід рахуватися з усіма. Суто політологічний характер мають перші два. Так, політолог В.Власов наголошує, що будь-яка влада в суспільстві передбачає можливість впливу, але не кожен прояв соціального впливу є владою в прямому значенні цього слова [4].

Крім визначення зв'язків між владою та впливом, слід охарактеризувати й відмінності між цими категоріями. Ключова відмінність полягає в тому, що ці категорії розглядають соціальні відносини в різних системах координат: влада відображає диспозицію, здатність, а політичний вплив характеризує дію, подію.

Можна визначити перелік відмінностей, які розкривають системні **особливості** політичного впливу **по відношенню до влади**:

- Феномен впливу є не суто соціальним явищем, а універсально характеристикою будь-яких взаємодій.
- Політичний вплив може здійснюватись як носієм владних повноважень, так і суспільством чи його представниками.
- Виявляється через реалізацію/дійсність, а не через потенціал/можливість.

- Вплив не характеризується постійністю і тривалістю дії та не передбачає обов'язкових механізмів прямого силового примусу.

- Політичний вплив може бути деперсоналізованим (у формі підкорення законам, громадській думці чи соціальним нормам).

- Безпосереднім результатом політичного впливу є зміни, що відбуваються в стані та діях адресата впливу і його оточенні, а не підкорення об'єкта, як у випадку влади.

Психолог Г.О.Ковальов наголошує на таких характеристиках впливу, як результативне забезпечення змін та вмотивованість дії [7]. Насправді вплив не завжди має усвідомлену мету, і далеко не кожного разу він приносить бажані результати. Прикладом можуть бути певні аморальні дії політичної особи, які стали відомі громадськості. Подібні випадки негативно впливають на імідж політичних персон, тому такі дії мають значний суспільний резонанс і можуть стати визначальним фактором в ході передвиборної боротьби. Зрозуміло, що такі ситуації та їх результати не відповідають інтересам суб'єкта впливу, подібний вплив не має усвідомленої мети. В цілому, здатність досягати бажаних результатів є визначальною рисою управлінської діяльності [9, с. 102].

Теоретично можна визначити три варіанти результатів соціального впливу, відповідно до очікуваних змін: зміна об'єкта впливу відповідає первинним очікуванням; відбувається зміна, яка не є бажаною для ініціатора впливу; відсутність жодних реакцій. Справедливо зауважити, що на практиці кожна акція впливу призводить до певних змін, хоча б тимчасових та мінімальних. Однак, в переважній більшості, ці зміни не збігаються повністю з поставленою метою впливу (як і будь-яка практика не відповідає теорії). Тому пропонувані варіанти результатів впливу слід уточнити: 1) Очікувані зміни переважають неочікувані та задовольняють наміри ініціатора; 2) Переважають неочікувані зміни, або наявні результати не є достатніми для ініціатора; 3) Відсутні суттєві зміни в системі об'єкта дії – захист від впливу.

Можна виокремити дві суттєві **особливості** політичного впливу **по відношенню до політичного управління**:

- На відміну від управління, політичний вплив не характеризується системним характером дії.

- Вплив характеризується невизначеністю щодо досягнення бажаних результатів.

Окремим випадком впливу є маніпулювання, яке вирізняється прихованим майстерним тиском на психіку особи чи групи осіб. Тому політичний вплив **по відношенню до маніпулювання** має наступну **особливість**:

- Політичний вплив не завжди має прихований та відверто психологічний характер, наприклад у випадку відкритого тиску, лобіювання інтересів, силового примусу.

Для повної характеристики предмету розгляду слід наголосити на **ключових характерних рисах** політичного впливу:

- Універсальність методів, прийомів, механізмів, суб'єктів та ситуацій реалізації.

- Може виступати як поодинокі дія чи тривалий процес.

- Мінливість – динамічна зміна учасників та взаємовідношень між ними.

- Єдність психологічної та соціальної складових.

- Передбачає можливість зворотного зв'язку в формі зміни установок, орієнтацій, дій ініціатора як реакції на зміни (прогнозовані чи непередбачувані) в системі об'єкта впливу.

- Може мати як свідомий, вольовий та цілеспрямований, так і неусвідомлений та нецільовий, фронтальний характер.

Сутність політичного впливу слід визначити наступним чином: **Політичний вплив** – це політична дія чи сукупність дій метою або/ та наслідком яких є **зміна** поведінки, поглядів, почуттів об'єкта впливу в середовищі політичного буття. Політичний вплив з одного боку розкриває зміст реалізації політичної влади, з іншого – є способом взаємодії суб'єктів політичної сфери.

Актуальним є також визначення політолога О.Бойка. **Політичний вплив** – здатність політичного суб'єкта активно стимулювати процес змін мотивів та установок інших суб'єктів політики з метою трансформації їх поведінки та дій. Політичний вплив можна втілювати як свідомо та цілеспрямовано через механізми переконання та навіювання, так і несвідомо (спонтанно), на основі психологічних ефектів зараження та наслідування [1, с. 7-8].

Універсальний характер політичного впливу визначає різноманітність шляхів його здійснення. Відповідно до способів реалізації, дану категорію можна описати в кількох площинах: за проявом дії (відкритий – прихований); за спрямуванням на об'єкт (прямий – опосередкований); за рівнем усвідомлення (свідомий – спонтанний); за раціональною складовою (раціональний – ірраціональний); за цільовою ознакою (вмотивований – невмотивований); за наявністю владних повноважень в ініціатора впливу (провладний – позавладний); за методами (силовий – ненасильницький); за організаційною складовою (організований – неорганізований); за часом дії (короткочасний – довготривалий); за періодичністю (одноразовий – періодичний – постійно діючий).

Особливості політичного впливу, зокрема його багатогранний характер, визначили широку палітру функцій, які він покликаний виконувати. В силу своєї природи, ці функції частково перетинаються із завданнями влади, управління та маніпулювання. На основі аналізу робіт О.Бойка, О.Бунтова, Д.Виговського, В.Власова, В.Ледяєва та загальної політологічної літератури можна виділити дві групи функцій політичного впливу, які частково перетинаються:

1. Функції, що формуються політичною системою: владно-управлінська, консолідуюча, функція стабілізації, функція соціального арбітражу, урівноважувальна, регулятивна, корегувальна, комунікативна, інформаційна функція та функція гласності, функція соціального (нормативного) контролю, адаптації та інновації, політичної соціалізації, соціального структурування, мобілізаційна, дезінтеграції, формування громадської думки.

2. Функції, що визначаються інтересами суб'єктів впливу: артикуляції інтересів, захисна, регулятивна, корегувальна, соціального контролю, психічного контролю, адаптації, мобілізаційна, оборонна, формування громадської думки, інформаційна, функція гласності, провокативна, утилітарна/ прагматична, дезінтеграції. Останні три функції мають суто деструктивний характер, інші, головним чином, залежать від мотивів суб'єкта впливу і можуть бути використані як на користь, так і на шкоду.

Політичні взаємодії, зокрема акції впливу, відбуваються за участі щонайменше двох сторін: суб'єкта, якого також називають ініціатором чи агентом впливу та об'єкта, що є адресатом впливу. Серед суб'єктів політичного впливу можна виділити:

- Інституціоналізовані постійно діючі:
 - o Соціальні інститути: глава держави, парламент, уряд, суди, міліція та силові структури, ЗМІ, церква;
 - o Організації: політичні партії, профспілки, громадські об'єднання, таємні організації закритого типу, екстремістські та терористичні організації, тощо.
- Неінституціоналізовані, епізодичні:
 - o Соціальні спільноти та соціальні групи: нації, етноси, касти, стани, класи та соціальні прошарки, еліта і натовп, маса, публіка;
 - o Індивіди: політичні, громадські, культурні діячі, журналісти, експерти та особи, що досягли успіху у власній сфері, тощо.

Серед індивідуальних агентів впливу Р.Мертон виділив два типи, відповідно до масштабів впливовості. **Локальний** тип орієнтує свою увагу на місцеві проблеми та задоволення своїх інтересів на регіональному (місцеві, регіональні еліти). **Космополітичний** тип орієнтований на широке коло проблем та інтересів (еліти й лідери загальнодержавного та світового рівня). [11, с. 562-572].

Крім того, відповідно до сфер впливу, соціолог визначив **мономорфний** та **поліморфний** типи впливових осіб. До першого належать експерти в обмеженій області, діяльність яких не поширюється на інші галузі прийняття рішень. Друга група включає персон найвищого рангу, які користуються впливом в різних, часто не пов'язаних між собою сферах [11, с. 596]. Так, часто можна спостерігати явище, коли особи, які не є професійними політиками, але користуються авторитетом в громадськості, запрошуються на телебачення в якості політичних експертів. Іншим поширеним прикладом є включення зірок шоу-бізнесу в прохідні списки політичних партій.

Політичні взаємодії можуть відбуватися між суб'єктами що знаходяться як на одних, так і на різних щаблях соціальної ієрархії. Тому за напрямками в яких відбувається взаємодія можна виділити:

- Вертикальні канали впливу:
 - o Вплив політичних діячів та інститутів на громадськість (ухвалення та реалізація політичних рішень);
 - o Вплив громадськості та окремих її представників на діяльність політиків та інститутів (виголошення вимог чи підтримки).
- Горизонтальні канали впливу:
 - o Взаємовплив між гілками влади та окремими політиками (прийняття політичних рішень та лобювання інтересів);
 - o Соціально-політичний вплив між різними суспільними верствами (нормативний та інформаційний соціальний вплив, соціальне зараження, мода, чутки, тощо).
- Проміжні агенти, що можуть здійснювати вплив одночасно у різних напрямках: громадські діячі, експерти, науковці, бізнесмени, митці, незалежні ЗМІ.

Політичний вплив є одним з видів соціальної взаємодії, тому при його вивченні слід враховувати соціологічні характеристики. За відношенням індивіда до групи можна виділити наступні види впливів:

- Міжособистісний вплив: «індивід → індивід». Реалізується по горизонтальних канали влади та суспільства. Виявляється через механізми інформаційного переконання.
- Індивідуальний вплив: «індивід → група». Реалізується по вертикальних каналах від носіїв влади (нормативний примус) та через дії проміжних агентів (авторитет та інформаційне переконання).
- Внутрігруповий вплив: «група → індивід». Горизонтальний канал суспільної взаємодії через механізми внутрішньогрупової конформності.
- Міжгруповий вплив: «група → група». Вертикальний канал – вплив суспільних груп на політичні інститути переважно через інформаційне переконання.

Різні автори пропонують різні варіанти класифікації впливів. Один з найбільш універсальних та розгалужених поділів психологічних впливів представив психолог В.Крисько, який розділив їх на чотири категорії: види, методи, прийоми та форми [8, с. 349]. Однак вчений не здійснив спроби встановити відповідність між цими категоріями.

Аналіз робіт Р.Мертон, Дж.Тернера, Є.Сидоренка, О.Гуменюк, В.Криська, зокрема пропонувані в них класифікації методів та форм впливу дає можливість запропонувати власний варіант класифікації та відповідності між ресурсами, інструментами, методами та формами впливу без претензій на повноту чи вичерпність всіх можливих варіантів. Об'єм статті не дозволяє розкрити зміст перелічених методів, що можна встановити, звернувшись до праць вищевказаних авторів.

Спершу слід визначити сутність та відповідність між категоріями класифікації. Найбільше проблемним є встановлення різниці між ресурсом та інструментом політики. Обидві ці категорії є засобами досягнення політичних цілей. Однак, характер їх дій цілком відмінний.

Ресурс політичного впливу – засіб впливу, наявність якого визначає кількісну міру можливості виконання конкретної діяльності чи запуску процесу; стан/ умови, що

дозволяють з допомогою певних перетворень отримати бажаний результат. «Ресурс» є системною характеристикою агента і визначає його потенційні можливості здійснювати вплив.

Інструмент політичного впливу – засіб впливу, який проявляється у формі дії/процесу, що підпорядковується визначеній процедурі, спирається на сукупність методів та використовується для зміни об'єкта впливу або контролю його стану, властивостей, характеристик; спосіб, механізм використання наявного ресурсу для безпосереднього впливу на об'єкт з метою досягнення бажаного ефекту. «Інструмент» є системною характеристикою процесу впливу і визначає його функціональні особливості.

Вид впливу – сукупність впливів, поєднаних ключовою спільною ознакою (сферою, ресурсами, суб'єктами здійснення, тощо). «Вид» окреслює відповідність системним характеристикам.

Метод впливу – частина інструменту впливу (сукупність інструментів та ресурсів), що визначає, яким чином здійснюється вплив. Методи є спільними для всіх суспільних сфер, а їх поєднання формує інструменти політичної діяльності, унікальні для кожної ситуації. «Метод» визначає операційні характеристики впливу.

Форма впливу – спосіб зовнішнього процедурного вияву змісту та методів впливу. При цьому окремий метод може реалізовуватися через різні форми. «Форма» окреслює варіанти системних проявів.

На основі цих категорій можна запропонувати класифікацію з встановленням відповідності між ресурсами, інструментами, методами та формами, представлену в Таблиці 1. Види провладного впливу відповідають запропонованим В.Ледяєвим формам влади [10].

Таблиця 1.

Види впливу	Ресурси	Інструменти	Методи	Форми
За сферою поширення	Силові	Штраф, депортація, ув'язнення	Примус	Санкції
		Акції протесту, терор	Залякування	Погроза
Соціальний Психологічний Економічний Культурно-ідеологічний	Утилітарні ресурси	Підвищення чи зниження соціального статусу	Мотивування	Заохочення, покарання
	Законодавчі норми	Політичне рішення	Нормотворення	Указ, закон, вето
Панування		Підкорення	Легітимне правління, конформізм	
За ресурсом	Авторитет	Артикуляція інтересів	Вимога	Ультиматум, звернення
Силовий Утилітарний Нормативний Авторитарний Інформаційний		Апеляція політична, демагогія	Переконання	Домовленості, переговори
		Агітація, політична сакралізація	Пробудження імпульсу до наслідування	Імітація, мода (масове наслідування), уподібнення
		Політична сакралізація	Зараження психологічне	Мода (масове наслідування), обмін психологічний
		Панування	Підкорення	Легітимне правління
		Дискримінація	Ігнорування	Відсутність уваги, нехтування, зневага

За наявністю влади	Інформаційні ресурси	Публічна заява, маніфест	Роз'яснення, пояснення	Приклад, заява, демонстрація
Провладний вплив		Приватна думка	Порада	Консультація, репліка, коментар
Сила Примус		Публічна заява	Прохання	Звернення, заклик
		Переговори	Погодження	Конформізм
Спонування		Політичний виступ	Навіювання	Гіпноз, сугестія
Переконання				
Маніпуляція		Дискримінація, акції протесту	Приниження	Критика, осуд
Авторитет		Агітація політична реклама, формування іміджу	Само-просування	Реклама, формування прихильності, самопрезентація
Позавладний вплив	Маніпулювання політичне	Дезінформація	Поширення чуток, міфів, стереотипів,	
Насилля				
Протест				
Прохання				
Маніпуляція				
Лобіювання				

Методи впливу можна класифікувати не лише у відповідності до ресурсу, на якому вони базуються, а й за характером їх дії, тобто встановити відповідність між стратегією та методами (Таблиця 2.).

Стратегія впливу – сукупність методів, тактичних прийомів впливу, подібних за способом дії, що за своєю специфікою складають єдиний загальний план. «Стратегія» визначає характер впливу.

Стратегія атаки – нестандартні, багатоманітні, мінливі, швидкі, активні, багатослівні, багатозначні, рухливі, пантомімічні методи впливу на особу з метою блокування логічного мислення: створення приємного враження або введення у стан розгубленості, щоб домогтися від людини потрібної реакції.

Стратегія тиску – представницькі, сильні, інтенсивні, спрямовуючі, ствердні, стійкі, стабільні методи впливу з метою змусити особу до певних дій, які зумовлюють перехід на нижчі сходинки соціальної ієрархії.

Стратегія маніпулювання – подвійні, композиційні, спритні, рішучі, двозначні, збалансовані методи впливу на психіку людини з метою поставити її перед необхідністю вибору своєї поведінки з двох альтернатив

Стратегія програмування – одноманітні, константні, точні, наполегливі, однозначні, унікальні, нерухомі, інертні методи впливу з метою створення алгоритмів мислення і формування стереотипів поведінки [цит. за 1 с. 163-164].

Таблиця 2.

Стратегія впливу	Методи впливу
Атака	Вимога, залякування, підкорення, примус, самопросування, дезінформація, приниження, ігнорування.
Тиск	Вимога, роз'яснення, пробудження імпульсу до наслідування, навіювання, залякування, панування, приниження, ігнорування.
Маніпулювання	Прохання, переконання, порада, мотивування, самопросування, дезінформація, погодження.
Програмування	Прохання, порада, пробудження імпульсу до наслідування, зараження психологічне, мотивування, дезінформація, погодження.

Отже, політичний вплив є складовою політичної системи, яка визначає механізми функціональних зв'язків між її елементами (суб'єктами та об'єктами), на відміну від влади,

котра характер системних зв'язків. Окремими варіантами є системно організований, спрямований на ціль управлінський вплив та прихований психологічний маніпулятивний вплив. Універсальність політичного впливу визначає можливість його здійснення різними суб'єктами суспільних відносин (соціальними інститутами, організаціями, суспільними групами, окремими особами), з використанням широкого арсеналу можливих засобів (ресурсів, інструментів та методів) і відтворення у різних варіантах (видах, формах, стратегіях). Встановлення цих характеристик визначає необхідність подальшої детальної розробки механізмів та особливостей застосування впливу в політичній сфері.

Література:

1. Бойко О. Д. Політичне маніпулювання: навч. посіб. / О. Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с.
2. Бунтов А. А. Политическое влияние как составляющая политического процесса современной России: автореф. дис. канд. полит. наук: 23.00.02 / Александр Алексеевич Бунтов; Ярослав. гос. ун-т им. П.Г. Демидова. – Ярославль, 2009. – 25 с.
3. Виговський Д. Суть політичного впливу як категорії політичної науки / Д.Виговський // Українська національна ідея. – 2007. – Вип.19. – С. 62-66.
4. Власов В. И. Влияние и процесс. Монография [Электронний ресурс] / В.И.Власов. – Ростов-на-Дону: РГЭА, 2000. – Режим доступу: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s01/z0001096/st000.shtml>.
5. Гуменюк О. Концепції психологічного впливу в сучасній психології / Оксана Гуменюк // Психологія і суспільство. – 2003. – №1. – С. 34 – 89.
6. Карпець Ю.В. Політичний вплив: сутність та вектори появу / Карпець Ю.В. // Гілея. – 2012. – Вип. 67 (№12). – С. 275-281.
7. Ковалев Г.А. Психологическое воздействие: теория, методология, практика: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Георгий Алексеевич Ковалев; АПН СССР. – М., 1991. – 50 с.
8. Крысько В. Г. Социальная психология: Курс лекций / Владимир Гаврилович Крысько. – 3-е изд. – М.: Омега-Л, 2006. — 352 с; табл., илл. – (Библиотека высшей школы).
9. Ледяев В.Г. Власть: концептуальный анализ / Валерий Георгиевич Ледяев // Полис. – 2000. – №1. – С. 97-107.
10. Ледяев В.Г. Формы власти: типологический анализ / Валерий Георгиевич Ледяев // Полис. – 2000. – №2. – С. 6-18.
11. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Роберт Мертон. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА: ХРАНИТЕЛЬ, 2006. – 873с.
12. Сидоренко Е. Личностное влияние и противостояние чужому влиянию / Е. В. Сидоренко // Психология влияния. Хрестоматия / Сост. Морозов А. В. – СПб.: Питер, 2001. – 512 с. – (Серия «Хрестоматия по психологии»).
13. Тернер Дж. Социальное влияние / Джон Тернер. – СПб.: Питер, 2003. – 256 с. – (Серия «Концентрированная психология»).
14. Технология власти (философско-политический анализ) / отв. ред. Р.И. Соколова. – М., 1995. – 163 с.
15. Banfield E. Political influence. A new theory of urban politics / Edward C.Banfield. – New York: The Free Press, 1961. – 354 p.
16. Bentley A.F. The Process of Government: A Study of Social Pressures / Arthur F. Bentley. – Chicago: The University Of Chicago Press, 1908. – 502 p.
17. Russell B. Power: A New Social Analysis / Bertrand Russell. – London and New York: Psychology Press, 2004. – 258 p.

Бабка В. Л. Политическое влияние: характерные черты и особенности

Проанализированы особенности феномена политического влияния и его функциональные связи с категориями «власть», «управление», «манипулирование». Систематизированы функции, субъекты, виды, методы и формы воздействия.

Ключевые слова: политическое влияние, власть, манипулирование, субъекты политического влияния, функции политического влияния, методы влияния.

Babka. V. Political influence: characteristics and features

The features of the phenomenon of political influence and its functional relations with «authority», «management», «manipulation» were analyzed. It was systematized functions, subjects, types, methods and forms of influence.

Keywords: political influence, power, manipulation, subjects of political influence, functions of political influence, influences methods.

УДК 32:008(4УКР)

Гаврилюк Дмитро Юрійович,
викладач кафедри політичних наук НПУ імені М. П. Драгоманова

РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СПРИЯННІ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ АБСЕНТЕЇЗМУ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРЦІВ

В науковій статті аналізується роль й характер якості та впливу політичних технологій на сучасні електоральні практики українських виборців, що виявляється, зокрема, у прояві феномену абсентеїзму.

Ключові слова: абсентеїзм, політичні технології, політичний міф, політичні маніпуляції, політичний піар, виборчий процес.

Ми переконані, що кожна технологія має свій мотив, принцип, об'єкт впливу, її реалізаторів. Також всі політичні технології мусять мати свою ціль(-цілі), а вона ж полягає у досягненні як політичних, так і електоральних дивідендів політичній стороні, який вигідні ті чи інші політичні/ електоральні реакції громадян та й інших учасників конкретної виборчої кампанії. Фактор абсентеїзму ми вважаємо як раз саме «бажаною» реакцією, яку на напередодні виборів вигідно форсувати й вмотивовувати урядам, владі яка є не легітимною для громадян. Абсентеїзм в цьому ракурсі є необхідним дивідендом не ефективної державної влади аби через брудні політ технології пролонгувати своє політичне паразитування на черговий політичний термін.

Політичні дивіденди влади чи опозиції, в між виборчий період та напередодні волевиявлення в багато чому залежні саме від використання політичних, електоральних, технологій.

Ключовою властивістю такого, демократичного суспільства є принцип виборності влади в умовах чесної і конкурентної боротьби. Важливість вільного й об'єктивного волевиявлення полягає у забезпеченні умов для всіх громадян впливати на прийняття політичних рішень та визначати стратегію державного розвитку. Реалізація політики на основі волі народу позначається терміном демократія. Як слушно зауважує А. Колодій, «без справжніх виборів про демократію неможливо вести мову, хоч демократія жодною мірою не зводиться до виборів і не вичерпується ними. Для демократії вибори - це «момент істини», волевиявлення вільних громадян, творення влади, уособлення самокерування». Звідси випливає така дефініція: «Демократія - це суспільне самоврядування, яке здійснюють рівноправні громадяни... шляхом вільного вибору (голосування)» [7, с. 26-27].

Демократичні традиції й виборчі начала практикувалися в 1 Україні з часів перших державних утворень. Якщо вірити тексту «Велесової книги», то виборність князів існувала